

Till Mark- och miljödomstolen, Vänersborg

Mål nr M 2354-24

Naturskyddsföreningens svar på Statkrafts yttrande, Aktilaga 202 och 262.

Naturskyddsföreningen vidhåller tidigare anförda yrkanden och grunder och lämnar utöver detta nedanstående bemötande.

Processuella frågor

Nollalternativet, Statkraft menar att detta skall vara att driva verksamheten enligt gällande tillstånd, samtidigt anger Statkraft själva att det är mer lönsamt att riva ut befintliga dammar än att förse dessa med åtgärder för att uppnå dagen krav på dammsäkerhet (se sid 142 i MKB).

Vattenmyndigheten anger att nollalternativet skall utgå från hur Lagan såg ut innan kraftverken byggdes.

Att en utrivning är tillståndspliktigt, innebär inget hinder, för att om Statkraft ansöker om rivning skall den beviljas och domstolen skall bara ange villkoren, se 11 kap. 19 § miljöbalken.

Naturskyddsföreningen vidhåller i övrigt vad föreningen tidigare anført angående nollalternativet, kumulativa effekter, lokalisering och villkor för verksamheten.

Vad gäller alternativa platser och alternativa sätt att uppnå samma syfte vidhåller föreningen att andra alternativ att nå syftet är dåligt och otillräckligt utredda och beskrivna. För att minska de största flödesvariationerna har Statkraft exempelvis inte beskrivit möjligheter att komplettera med batterier för korttidslagring.

Nationella planen för omprövning av vattenkraft

Naturskyddsföreningen vill återigen poängtera att målet rör en ny verksamhet varför det är grundläggande att kraven i hänsynsreglerna, framför allt kravet på bästa möjliga teknik, uppfylls.

Föreningen vidhåller att Statkrafts villkor inte uppfyller kraven i hänsynsreglerna.

Statkraft verkar mena att prövning av denna verksamhet i ett vattenförekomstperspektiv kommer att göras från och med år 2032 när Lagan ska provas enligt nationella prövningsplanen. Detta stämmer inte.

Om denna ansökan skulle bifallas på befintligt underlag och med föreslagna villkor cementeras denna anläggning i minst 40 år framöver. Eftersom verksamheten betraktas som

ny kommer den inte att ingå i nationella provningsplanen för vattenkraften, jfr 36 § förordning om vattenverksamhet.

Det måste säkerställas att provningen görs i ett vattenförekomstperspektiv som tar hänsyn till naturens behov med konnektivitet, lekhabitat och en viss mängd vatten kontinuerligt i systemet. Samtidigt som vattenkraften kan utvecklas, samordnas och effektiviseras. Statkraft skriver i aktbilaga 262 att det är viktigt att få jämn reglering och då måste man beakta hela Lagan och hur man kan samverka med alla kraftstationer.

Detta synsätt gör att det är helt förkastligt att behandla denna ansökan om nybyggnation av ett kraftverk och borttagning av tre och bygge av en underjordisk tunnel samt omdaning av hela landskapet görs innan det kan samordnas med övrig verksamhet i Lagan. Att påstå att det inte finns några kumulativa effekter att ta hänsyn till stämmer alltså inte. Dessutom har vi en pågående kraftig och oförutsägbar klimatförändring att räkna med. Mer kraftig nederbörd samtidigt som värme- och torkperioder ökar. Detta är kända kumulativa effekter.

Antingen bör denna ansökan invänta NAP eller så bör NAP tidigareläggas. Detta visste Statkraft för länge sedan och de får då stå för att säkra dammsäkerheten på annat sätt, tills hela Lagan kan få nya tillstånd och villkor som gynnar både vattenkraften och naturen.

Artskydd

Det är ett rikt fågelliv i området. Speciellt bör fiskgjusens bo på södra sidan en bit nedströms Bassalts kraftverk uppmärksammas. De är mycket känsliga för störningar under häckningssäsongen.

Naturskyddsföreningen saknar en djupare naturinventering av hela området som visar vad som finns och hur dessa värden kommer att påverkas om projektet blir verklighet samt de positiva eller negativa effekter som uppstår både i det rinnande vattnet och i alla förändrade områden och de runtomkring. Det är inte säkerställt att förbuden i 4 § artskyddsförordningen inte kommer att aktualiseras.

Alla arter av fladdermöss har ett strikt individskydd med stöd av artikel 12 art- och habitatdirektivet, som genomförs i 4 a § artskyddsförordningen. Det är enligt dessa bestämmelser förbjudet att döda fladdermöss, störa dem – särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder, och skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren, dvs. även när fladdermössen går i vinterdvala. Det strikta individskyddet gäller oaktat vilken hotstatus fladdermusen har enligt rödlistan.

All avsiktlig störning som kan påverka chanserna till överlevnad, fortplantningsframgång eller reproduktionsförmåga för en fridlyst art, eller som leder till en minskning av det bebodda området eller till att arten förflyttas eller fördrivs, bör ses som en störning, (se EU-

kommissionens vägledning om strikt skydd för djurarter av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet, sidan 27).

Skyddet av fortplantningsområden och viloplatser i 4 a § fjärde punkten artskyddsförordningen är ett strängare skydd eftersom det inte finns ett krav på avsiktlighet för att utlösa förbudet. Fortplantningsområden och viloplatser får inte påverkas på ett sådant sätt att platserna förlorar sin kontinuerliga ekologiska funktion för arten. Detta gäller exempelvis för boträd och yngelplatser för fladdermöss.

Det är positivt att det gjorts fladdermusinventeringar. Dessa visar vilka oerhört bra miljöer det finns för fladdermöss på norra sidan av kraftverksdammarna i de ädellövsskogsrika sluttningarna och där våtmarker och vattendrag går ut i Lagan. Fladdermössen bor mycket nära vattnet i ädla lövträd som många gånger är stora och gamla (sedan dammarna kom till) och hänger ut över vattenområdet eller ligger väldigt nära vattnet. Här finns bra mikroklimat med soldränkta sluttningar, hög luftfuktighet, bra med grundvatten. Detta ger upphov till en stor mängd insekter, både sådana som lever halva sitt liv som larver (sländor) i vattnet eller sitt liv på land. Dessa utgör föda till fladdermössen och fåglar.

Statkraft ansöker om att ta bort vattenhabitatet och fylla områdena med sprängsten med finmaterial över. Dessa områden blir kanske bra lövskog om 50-100 år. Nu försvinner födosöksområdena med närheten till mat som är anledningen till den rika förekomsten av fladdermöss just här. Dessutom kommer området där boplatser och viloplatser finns att bli starkt trafikerade dumpers- och transportvägar, vilket gör att åtskilliga bohål och viloplatser helt tas bort eller kommer att störas ut. Fladdermöss är mycket känsliga för både buller och ljus och undviker att vara i sådana miljöer. Åtgärderna strider därmed mot förbuden i 4 a § artskyddsförordningen. De föreslagna kompensationsåtgärderna i villkor 24 är inte tillräckliga.

Bemötande av Statkrafts yttrande från den 26 maj 2026, ab 247

Statkraft argumenterar för varför verksamheten ska tillåtas trots att den medför en försämring av miljö kvalitetsnormen. Vidare argumenterar Statkraft för att skäl föreligger att meddela undantag för det fall att verksamheten medför en otillåten försämring.

Naturskyddsföreningen menar att det följer av miljöbalkens hänsynsregler och 5 kap. 4 § miljöbalken att verksamheten ska lokaliseras och bedrivas på så sätt att den följer gällande miljö kvalitetsnormer och bedrivs med bästa möjliga teknik. Att tillåta en ny verksamhet som avviker från dessa grundkrav är inte möjligt enligt balken. Om verksamheten förenas med korrekta skyddsåtgärder och försiktighetsmått så att verksamheten inte medför skada och olägenhet för miljön aktualiseras inte en undantagssituation.

Statkrafts hänvisning till 7 kap. 29 c § miljöbalken saknar relevans i sammanhanget eftersom det i aktuellt mål inte är fråga om undantag från Natura 2000-bestämmelserna.

Naturskyddsföreningen och Havsnätverket vill beredas tillfälle att slutföra talan i målet.

Dag som ovan,

Naturskyddsföreningen Södra Halland
Kerstin Seger Ordförande

Havsnätverket Laholmsbukten
Genom: Margareta Lindgren

Naturskyddsföreningen Halland
Anders Tullander ordförande